

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Szerző:

Bárdi Ödön

Cím:

Émlékezés egy nagy színészre

Forrás:

Új Vall. Hsp.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Személy:

Helyszám:

T:

Hely:

92

Ujházi Ede

"1955"

Közp. nyomt. XX.

Most van negyven éve, hogy Magyarország egyik legnagyobb színésze, Ujházi Ede meghalt. Skáláját talán csak Csorós, meg Tanay közelítette meg; mert Ujházi a nagyon könnyű fajsúlyú francia bohózatban — például a Pontbiquet-családban — éppoly tökéletes volt, mint Péter apostol szerepében. Csodálatos alakítóképességével már kezdő korában is kitűnt. Első fölépése után azt írta róla egyik kritikusa, hogy »Ujházi Ede kitűnően játszotta el Knabe Farkas Jeremiást »A miniszter előszobájában«. A Nemzeti Színház csak nyerhet ilyen nagy tehetség szerződtetésével. De mi értelme van annak, hogy ezt a kiváló talentumot csak most hozzák Pestre, ilyen öreg és rokkant korában? ... Ujházi ekkor 26 éves volt.

Színészi nagyságánál csak a népszerűsége volt nagyobb; ez a Blaha Lujzáéval vetekedett. Mindenki szerette, mindenütt földerültek az arcok, ahol fölhangozott a kedves jelző, amely inkább becéző volt, mint sértő: a »marha«. Ezt még reklámnak is fölhasználták, annyira népszerű volt. És ezért a »marháért« senki sem sértődött meg; ma inkább eldicsekszik vele az, aki annak idején megkaphatta.

Az ugrató kedv néha öt sem kímélte. Szelíden elviselte, de a kölcsönt visszaadta. A régi Nemzeti udvarán éppén együtt voltak, akiknek ilyen kölcsönrel tartozott.

— Hogy vagy, Edus? — kérdezték.

— Nem jól — felelte. Rossz álmodtam. Meghaltam és Szent Péter nem akart beengedni, mondván, hogy színész menjen a pokolba. Búsán elkullogtam, s ahogy lopva bekukucskállok egy lyukon, hát ott látlak benneteket. Erre visszamegyek és azt mondom az égi kapusnak:

— Miért mondja, hogy színész nem mehet be ide, hanem csak a pokolba? Éppen most láttam egy lugásban kártyázni Vizvárit, Gyenest és Szacsavayt. Erre Szent Péter azt felelte:

— Hát ezek színészek? ...

Vidéki vendégszereplései nem mindig voltak jövedelmezők a számára, mert ahol gyöngén állt a társulat, elvacsorálta és elkártyázta velük a föléptidiját. Egy ilyen vendégtéték próbáján nem volt meglegedve a külső harangszóval, amire súlyt vetett, ha Constantin abbét játszotta. Őgy, hogy maga a finom és külsőségekre sokat adó Krecsányi igazgató vette kezébe

az üvegbúráit, s a parafavéggel ellátott pálcikát. A próba sikerült, az igazgatót meg is dicsérte a Mester:

— Magát az isten is harangoznak teremtette.

E dicsérettel Krecsányi csak akkor békült meg, amikor Ujházi megölelte. A pedáns direktor még az előadás előtt is gyakorolta a harangozás lágy tempóját, hogy az a hangulatnak megfelelő legyen. Am mi történt? A sok lendítésben meglazult a parafa a pálcika végén, és a legkritikusabb pillanatban gurult el és így a pálcika rideg koppanással ütődött a búrához. A dermedt csöndben, amely ezt az eles hangot követte, csak Ujházi dühösen elsziszegett »marhája« haragott a finomlelkű Krecsányi fölébe, akit színháza napokig nélkülözött. Elbűjdosott szegény.

Es Ujházi, ha kollégái közül valaki Krecsányihoz ment játszani, sosem mulasztotta el, hogy izenjen neki.

— Mondd meg Nácinak, hogy tiszteltetem, és kérdezd meg tőle, hogy megtanult-e már harangozni?

A híres kortársairól írott megemlékezése — könnyed hangja és mulattató témája mellett is — egyik komoly értéke színház történelmi könyveinknek.

Hetvenegy éves korában halt meg, 1915. november 14-én. Derűs és sikerekkel zsúfolt élete siváran, szomorúan végződött. Halála előtt két évvel nyugdíjazták, ami végtelenül fájt az érzékenyszívű művészeknek. Idő előtt megöregedett, testileg és lelkileg megrokkant. Tisztelőinek, barátainak hatalmas tábora megcsappant, egyre fogyott és csaknem végleg megszűnt, amikor későbbi éregeiben beleszeretett egy ifjú nőbe és azt feleségül vette.

A közvélemény olykor kegyetlen. Igazságtalanul ártja magát nagy emberek legbensőbb ügyeibe, és kéjjel rángatja le homlokukról a babért.

De múlik az idő, s a babér visszaszáll...

Bárdi Ödön